

SAKSPROTOKOLL

Høring - Rapport fra et ekspertutvalg om effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
Nærings- og nyskappingskomitéen	07.06.2011	35/2011
Fylkestinget	21.06.2011	98/2011

Saksbehandler: Guri Stuevold

Arkivsak: 201101297

Fylkestinget har behandlet saken i møte 21.06.2011 sak 98/2011**Protokoll**

Fylkesvaraordfører Arne Braut ledet møtet under saken.

Representanten Johan Lund Furunes (FRP) var ikke tilstede under behandling av saken.

Følgende forslag ble fremmet:

**1. Forslag fra Ronny Kjelsberg, Rødt:
Alternativ til innstillinga**

Akvakulturnæringa er en svært viktig næring i Trøndelag. Gjennom flere år har næringa i samspill med forvaltninga vist at Trøndelag har en ledende posisjon i norsk havbruksnæring.

Sør-Trøndelag har mye tilgjengelig sjøareal som kan utnyttes til produksjon av sjømat, men det er et ufravikelig krav at produksjonen må være bærekraftig, og at den i tillegg må foregå i sameksistens med andre som benytter sjøen til ulike aktiviteter.

I rapporten "Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen – areal til begjær", legges det fram forslag til en ny overordnet arealstruktur som kan bidra til at akvakulturnæringa utnytter areal på en bærekraftig og effektiv måte, med minst mulig miljøpåvirkninger og smitterisiko. Etter fylkestingets vurdering svarer den framlagte rapporten til forventningene i mandatet.

Fylkestinget slutter seg til grunntankene i utvalgets innstilling, med følgende kommentarer:

- Naturtypen "Fjord" er på "Norsk rødliste for naturtyper". Dette bør bli vektlagt spesielt i det videre arbeidet med bærekraftig arealbruk for oppdrettsnæringa.
- Nye utslipp av gruveavfall i sjøen fra en voksende gruveindustri langs kysten vil kunne komme i konflikt med oppdrettsnæring og fiskeriinteresser ved at det skader bildet av norsk sjømat som ren og trygg, i tillegg til at det er en belastning for økosystemet i fjordene. Dette konflikten må inn i vurderingene av arealbruken..

Ut i fra de foreslåtte tiltakene, er det lagt opp til flere omfattende prosesser både på nasjonalt og regionalt nivå. Fylkerådmannen vil vise til det pågående prosjektet om utarbeidelse av en interkommunal kystsoneplan, og Sør-Trøndelag fylkeskommune stiller seg til rådighet dersom det er interesse for å benytte denne prosessen som en pilotplan, jfr. tiltaksforslag 10.22.

2. Forslag fra Torhild Aarbergstøtten på vegne av Høyre:Tillegg til innstillingen:

Til forslag 10.4 påpeker Fylkestinget at produksjonsområdene må utformes på en slik måte at differensiert eierstruktur av oppdrettsanlegg ivaretas. Brønnbåter som transporterer fisk mellom sonene må utføre transporten på en slik måte at god hygienestandard ivaretas

Votering

Ved alternativ votering mellom innstillingen og forslag 1 – ble innstillingen vedtatt mot 1 stemme (Rødt).

Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.

Vedtak

Akvakulturnæringa er en svært viktig næring i Trøndelag. Gjennom flere år har næringa i samspill med forvaltninga vist at Trøndelag har en ledende posisjon i norsk havbruksnæring. Gjennom tiltak som strømodellering, interkommunal kystsoneplanlegging og sonearbeid har aktørene i regionen vist de møter bærekraftutfordringene på en aktiv måte.

Sør-Trøndelag har mye tilgjengelig sjøareal som kan utnyttes til produksjon av sjømat, men det er et ufravikelig krav at produksjonen må være bærekraftig, og at den i tillegg må foregå i sameksistens med andre som benytter sjøen til ulike aktiviteter.

I rapporten "Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen – areal til begjær", legges det fram forslag til en ny overordnet arealstruktur som kan bidra til at akvakulturnæringa utnytter areal på en bærekraftig og effektiv måte, med minst mulig miljøpåvirkninger og smitterisiko. Etter fylkestingets vurdering svarer den framlagte rapporten til forventningene i mandatet.

Fylkestinget slutter seg til grunntankene i utvalgets innstilling.

Ut i fra de foreslåtte tiltakene, er det lagt opp til flere omfattende prosesser både på nasjonalt og regionalt nivå. Fylkerådmannen vil vise til det pågående prosjektet om utarbeidelse av en interkommunal kystsoneplan, og Sør-Trøndelag fylkeskommune stiller seg til rådighet dersom det er interesse for å benytte denne prosessen som en pilotplan, jfr. tiltaksforslag 10.22.

Til forslag 10.4 påpeker Fylkestinget at produksjonsområdene må utformes på en slik måte at differensiert eierstruktur av oppdrettsanlegg ivaretas. Brønnbåter som transporterer fisk mellom sonene må utføre transporten på en slik måte at god hygienestandard ivaretas

2 2

Saksutredning: Høring - Rapport fra et ekspertutvalg om effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen

FYLKESRÅDMANNENS INNSTILLING

Fylkestinget slutter seg til fylkesrådmannens konklusjon i saken.

VEDLEGG OG ANDRE SAKSDOKUMENTER

1. Høringsbrev datert 10.2.2011 fra Fiskeri- og kystdepartementet
2. Rapport "Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen – areal til begjær"

BAKGRUNN

Fiskeri- og kystdepartementet oppnevnte den 10. september 2009 et ekspertutvalg for effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen (heretter kalt arealutvalget). Utvalget ble ledet av tidligere fiskeridirektør Peter Gullestad og var sammensatt av personer med bakgrunn fra relevante statlige og fylkeskommunale myndigheter. Sigurd Bjørge fra Sør-Trøndelag fylkeskommune har vært fast medlem i utvalget.

Utvalget fikk følgende mandat:

"Med bakgrunn i regjeringens strategi for en konkurransedyktig norsk havbruksnæring og strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring skal utvalget utrede og foreslå nye grep for å sikre havbruksnæringen tilstrekkelig tilgang på areal i kystsonen og en ny overordnet arealstruktur som bidrar til at havbruksnæringen utnytter sitt areal på en effektiv måte med minst mulig miljøpåvirkninger.

Utvalget skal se arbeidet i lys av langsiktige utviklingstrekk i havbruksnæringen. I den forbindelse skal utvalget gi en redegjørelse for utviklingen av lokalitetsbruken fra 1990-tallet og frem til i dag, og se denne i sammenheng med relevant regelverks- og teknologiutvikling. Utvalget skal vurdere hva som kjennetegner dagens lokalitetsbruk, hva som kjennetegner god sameksistens, hva som kjennetegner mer uttalte interessekonflikter og hva som kjennetegner en optimal framtidig lokalitets- og arealbruk som reduserer miljøpåvirkning og smitterisiko. Utvalget skal videre vurdere om det foreligger eller vil bli en reell knapphet på areal til havbruk og drøfte alternative tilnæringer til slike mulig utfordringer.

Utvalget skal på denne bakgrunn utrede og komme med forslag til prinsipper og tiltak for utforming av en ny overordnet arealstruktur. I arbeidet skal det særlig legges vekt på hensynet til effektiv utnyttelse av tilgjengelig areal, smitterisiko mellom anlegg, fiskevelferd og påvirkning av miljøet, herunder ville bestander. I denne forbindelse skal utvalget foreslå verktøy for bruk av akvakulturloven § 16 tredje ledd om flytting av havbruksanlegg og økosystembaserte lokaliseringskriterier. Fremtidens arealstruktur skal også bidra til at havbruksnæringen får en balansert og bærekraftig sameksistens med andre interesser i kystsonen.

Utvalget skal utrede økonomiske, administrative, distriktmessige og andre vesentlige konsekvenser av de forslag som fremmes i samsvar med Utredningsinstruksen av 18. februar 2000. Dersom noen av utvalgets forslag vil medføre endret ressursbruk for det offentlige, skal det også utredes alternativer til dette eller disse forslagene basert på uendret ressursbruk. Eventuelle lovforslag fra utvalget skal bygge på anbefalingene i Justisdepartementets veileder Lovteknikk og lovforberedelse.

Utvalget skal innen 1. februar 2011 levere sitt arbeid i form av en rapport til Fiskeri- og kystdepartementet. Rapporten bør leveres i en form som gir oversikt og bredere kunnskap, både for dem som arbeider med havbruksnæringen og arealproblematikk og andre interesserte."

Utvalgets innstilling ble lagt fram den 4. februar og ble den 10. februar sendt ut til høring med svarfrist den 10. august 2011.

FAKTISKE OPPLYSNINGER

Rapporten er delt i 3 deler. Den første delen (kap. 1-4) inneholder innledning, historikk, naturgitte rammebetingelser og sannsynlige utviklingstrekk. I del 2 (kap. 5-9) beskrives de ulike problemstillinger knyttet til akvakulturnæringens bruk av sjøareal, mens del 3 (kap. 10) består av utvalgets forslag til tiltak.

Del 1:

I den første delen har utvalget drøftet viktige begrep som areal, arealbruk og bærekraftig akvakultur. I henhold til mandatet mener utvalget at forståelsen av begrepet areal må utvides slik at virkninger på det ytre miljø og innbyrdes påvirkning og smitte mellom anlegg inkluderes i arealbegrepet.

I tillegg beskrives det juridiske rammeverket for akvakulturnæringen. Rapporten gir en grundig fremstilling av utviklinga i næringa fra 1970 og fram til i dag både når det gjelder tildelingsrunder, marked, endringer i eierstrukturen, lønnsomhet og vekst i produksjonen. Det gis også en oversikt over naturgitte rammebetingelser og forventede utviklingstrekk både i Norge og i andre lakseproduserende land.

Dagens status med hensyn til antall tillatelser, antall lokaliteter, arealet som benyttes og hva som produseres på dette arealet, har vært et sentralt tema i utvalgets arbeid. Status ved årsskiftet 2010/2011 er oppsummert i tabell 1 (jf. tabell 2.2 i rapporten).

Tabell 1. Fylkesvis oversikt over sjøareal innenfor grunnlinjen, akvakulturtillatelser og lokaliteter pr. 31. desember 2010.

Fylke	Sjøareal km ²	LAKS OG REGNBUEØRRET						ANDRE ARTER		
		Tillatelser matfisk		Lokaliteter		Produksjon		Lokaliteter		
		Antall	MTB, tonn	Antall	Areal km ²	Solgt mengde 2009 (tonn rundvekt)	Tonn per km ² sjøareal	Annen marin fisk	Skall-dyr	Hav-beite
Finmark	14 604	91	81 780	68	2,5	36 269	2,5	15	1	
Troms	11 354	95	84 990	119	4,4	106 163	9,4	11	5	
Nordland	19 906	167	131 090	218	8,0	162 922	8,2	81	64	1
Nord-Trøndelag	4 996	73	56 075	74	2,7	75 674	15,2	3	39	
Sør-Trøndelag	7 262	96	77 740	93	3,4	112 430	15,5	4	22	2
Møre og Romsdal	6 271	115	89 245	123	4,5	119 825	19,1	30	14	
Sogn og Fjordane	4 532	90	70 485	103	3,8	79 922	17,6	32	44	
Hordaland	3 959	161	132 618	209	7,7	169 767	42,9	25	76	4
Rogaland	2 723	61	48 360	73	2,7	62 234	22,9	16	15	4
Vest-Agder	803	16	12 480	11	0,4	11 122	13,9	1	8	1
Aust-Agder		1	780	2	0,1	652			22	1
Øvrige kystfylker									14	
Totalt	76 410	966	785 643	1093	40,2	936 980	12,3	218	324	13

Del 2:

I del 2 har utvalget diskutert ulike problemstillinger knyttet til næringas bruk av sjøareal. Tema som er drøftet er fiskehelse og -velferd, produksjonstap, miljøpåvirkninger fra

akvakulturvirksomhet og avveining av konflikter mot andre brukerinteresser i kystsonen. Plan – og søknadsprosesser knyttet til etablering og flytting av akvakulturanlegg er tatt opp i et eget kapittel (kap. 9).

Utvalget har foreslått at tap i produksjonen skal benyttes som bærekraftsindikator. For årene 1998-2009 har det for hele landet vært en gjennomsnittlig tap på 19,7 %. Det er store regionvise variasjoner i tapstallene. Dette fremgår av tabell 2 (jf. rapportens tabell 7.2). I tabell 2 er alle tap større enn 20 % avmerket med blått.

Tabell 2. Prosentvis produksjonstap av laks fylkesvis fordelt. 1998-2009.

År	Hele landet	Øvrige fylker	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag	Nordland	Troms	Finmark
1998	22,8	22,7	18,5	16,9	20,7	23,8	34,3	17,3	21,5	29,1	31,5
1999	17,1	33,4	25,8	13,4	14,0	21,0	16,8	12,5	13,8	18,9	26,7
2000	15,0	27,6	11,4	13,4	18,2	14,7	15,0	12,0	11,2	22,8	19,6
2001	19,1	48,1	17,5	17,9	19,5	21,0	17,8	17,8	11,4	21,1	26,5
2002	22,1	48,0	26,6	22,2	16,4	24,9	24,8	18,2	17,1	20,1	27,5 ^a
2003	21,4	27,6	22,8	25,2	19,5	21,6	16,5	12,5	20,9	25,3	22,2
2004	17,4	28,0	25,6	23,0	11,6	20,2	18,3	14,9	11,1	15,2	11,5
2005	16,9	16,0	15,9	21,3	19,4	20,2	16,9	16,0	10,7	16,0	14,2
2006	19,9	16,1	22,5	26,3	34,0	18,5	16,2	11,3	13,3	16,7	17,0
2007	21,7	13,5	27,8	29,5	20,8	23,8	13,5	12,1	18,1	23,2	31,2
2008	22,7	13,0	32,1	24,6	23,8	32,5	17,8	14,8	19,7	20,4	14,9
2009	20,7	17,6	26,2	20,4	18,1	28,3	16,7	10,5	18,5	24,1	33,9
Alle	19,7	26,0	22,7	21,3	19,7	22,4	18,7	14,2	15,6	21,1	23,0

Det er Nord-Trøndelag, Nordland og Sør-Trøndelag som har de laveste produksjonstapene i perioden.

Store tap i produksjonen representerer en ineffektiv bruk av tilgjengelig produksjonsareal. 80 % av tapet skyldes uttak av dødfisk, og sykdom er den viktigste årsaken til at fisk dør.

Del 3:

Etter utvalgets vurdering står næringa overfor tre hovedutfordringer på sykdoms- og miljøsidene som alle har en sammenheng med arealbruk og omfanget av produksjonen. De tre hovedutfordringene er:

- Lakselus
- Rønning
- Tap i produksjonen

En bærekraftig utvikling i næringa er helt avhengig av at disse utfordringene løses.

I tillegg nevner utvalget to hovedutfordringer som vil påvirke tilgangen til egnede lokaliteter langs kysten:

- Næringens lokale forankring er svekket i flere kommuner. Dette har ført til manglende interesse for å legge forholdene til rette for næringa.

- De økologiske forholdene i sjøen er sjelden sammenfallende med administrative grenser. Det er behov for planleggingskompetanse og økt grad av regionalt og interkommunalt samarbeid i kystsonen.

For å løse disse utfordringene har utvalget lagt fram følgende tiltaksforslag, jfr. rapportens kap. 10:

	Tiltaksforslag	Konkretisering
10.1	Etablere strømkatalog for hele kysten og fjordene	Kunnskap om strømforhold er svært viktig for å kunne plassere anlegg eller klynger av anlegg riktig ut fra en smittehygienisk og miljømessig betraktning. Resultater fra modellsimuleringer kan benyttes til å opprette strømkataloger som dekker hele kysten og alle relevante fjorder.
10.2	Utrede pålegg til næringen om å gjøre hydrografiske observasjoner	For å validere modellresultatene (strømkatalogene) er det behov for kontinuerlige observasjoner av hydrografi gjennom flere år. Næringa samler på frivillig basis inn data av denne typen i dag.
10.3	Kartlegge kystsonen	Dagens kartverktøy for planlegging av arealer i sjø mangler informasjon om topografi, bunnssubstrat og naturtyper. Bunntypekart med multistråleekkolodd er foreslått som et mulig alternativ.
10.4	Produksjonsområder med egne utsettsoner – koordinert utsett og brakklegging	Utvalget foreslår at kysten deles inn i områder (produksjonsområder) som er adskilt med smitteforebyggende branngater. Hvert produksjonsområde skal deles inn i minimum 4 utsettsoner, i tillegg til en eventuell egen sone for stamfisk. Utsett og utslaktning av fisk i den enkelte sone skal koordineres slik at det oppnås minimum en måneds brakklegging av hver sone.
10.5	Prosess for opprettelse av produksjonsområder og utsettsoner	Trinn 1: Inndeling av produksjonsområder skjer ut fra faglige kriterier. Prosessen gjennomføres på nasjonalt nivå som en forskriftsprosess med utgangspunkt i akvakulturloven og matlovens bestemmelser. Trinn 2: Inndeling av utsettssonene skjer på regionalt og lokalt nivå basert på lokal og regional kunnskap.
10.6	Lokalisering, saksbehandling, flytting, samlokalisering og samdrift	Det er foreslått hjemmel for å pålegge anlegg å flytte dersom de er lokalisert slik at de hindrer opprettelse av oppdrettsområder og utsettsoner.
10.7	Lokaliteter til bruk under krise- og sykdomssituasjoner	Det er foreslått at det opprettes lokaliteter i utsettssonene som kan benyttes ved krise-situasjoner. Dette er lokaliteter som ikke er tenkt benyttet til permanent drift.
10.8	Oppheve laksetildelingsforskriften § 34, den såkalte 4-6 regelen	Regelen om maksimalt antall lokaliteter pr. tillatelse foreslås opphevet. Dette er begrunnet med at antall lokaliteter er betydelig redusert etter at regelen ble innført, og at det ikke lenger er behov for bestemmelsen. I tillegg vil regelen bidra til å komplisere arbeidet med å komme fram til robuste og hensiktsmessige lokalitetsstrukturer.
10.9	Endret beregning og statistikkføring av tap i oppdrett	Utvalget anbefaler å endre beregningsmetoden for tap slik at den gir et riktigere bilde over reelle tap pr. generasjon pr. år.
10.10	Plikt til å rapportere hvor settefisk kommer fra	Myndighetene har behov for opplysninger som gjør det mulig å avdekke eventuelle systematiske forskjeller i kvaliteten på settefisk for å kunne sette inn tiltak der det trengs. Det er foreslått rapporteringsplikt for utsettstidspunkt, brønnbåter som er benyttet og hvilket settefiskanlegg fisken kommer fra. I tillegg foreslås tilsvarende ved utsett av leppefisk.
10.11	Handlingsregler – viktig verktøy for god samfunnsstyring	Utvalget foreslår at det innføres handlingsregler som skal slå inn i forhåndsdefinerte situasjoner basert på målbare indikatorer.
10.12	Handlingsregel for regional justering av MTB og adgang til miljøbegrunnet flytting	Tap er foreslått som indikator på bærekraft. Når tapet i et produksjonsområde i de to foregående generasjonene overskrider en fastsatt prosent, reduseres tillatt biomasse for hver enkelt tillatelse med en på forhånd bestemt prosent. Dersom tapet er under en viss prosent, kan den samlede tillatte biomassen i området økes.

		Det er også foreslått at det tillates en miljøbetinget flytting fra områder med høge tap til områder med lave tap.
10.13	Prinsipp for utvikling av handlingsregel for å redusere lusepress på villaks og sjøørret	Utvalget foreslår at det må utarbeides en indikator for lakselus med tilsvarende handlingsregel som beskrevet under 10.12
10.14	Etablering av handlingsregel for å sikre villaks mot genetisk påvirkning fra rømt laks	Utvalget foreslår at det etableres en indikator som måler om den ville laksebestanden i viktige lakseelver er genetisk påvirket utover det nivået bestanden tåler. Hvis den er det, pålegges den samlede næringen i produksjonsområdet å iverksette tiltak. Forslaget innebærer at aktørene pålegges ansvar for å ta ut rømt oppdrettslaks fra utvalgte elver i produksjonsområdet.
10.15	Ingen nye tillatelser eller økning av MTB før produksjonsområder er etablert	Utvalget anbefaler at det ikke gis tillatelse til vekst gjennom tildeling av nye tillatelser eller gjennom generell økning av MTB før prosessen med å opprette produksjonsområder er gjennomført.
10.16	Friere etablering av lukkede anlegg i sjø	For å legge til rette for innovasjon og utvikling av ny teknologi, foreslås det at lukkede anlegg i sjø unntas fra kravet om antallsbegrensning (tildelingsrunder) eller forskningstillatelse.
10.17	Oppheve grensen på 250 gram for settefisk – friere etablering av akvakultur på land	En settefisk anses for å være mer robust dess større den er. Den er da mindre utsatt for sykdom og dødelighet. Utvalget har derfor foreslått å oppheve dagens grense på 250 g for settefisk. Utsett av større fisk medfører kortere tid i sjøen.
10.18	Forsterket miljøovervåking av store lokaliteter og grupper av lokaliteter	Utvalget foreslår strengere krav til miljøovervåking på lokaliteter med store merder og i områder med grupper av lokaliteter.
10.19	Prioritere søknader om etablering eller utvidelse av settefiskanlegg	For å unngå transport av fisk, vil det være ideelt at hvert produksjonsområde er selvforsynt med settefisk. I enkelte områder er det underdekning av settefisk. For å få forgang i søknader om etablering av settefiskanlegg, anbefaler utvalget at saksbehandlingen i henhold til vannressursloven blir gjennomgått med sikte på effektivisering.
10.20	Anbefaling til næringen om organisering av felles tiltak	Utvalget anbefaler at næringen samarbeider om å opprette permanente fellesløsninger som kan ivareta behov knyttet til beredskap, de enkelte aktørers plikter, utveksling av data m.m.
10.21	Stattlige forventninger til akvakultur i regionale og kommunale planer	Utvalget anbefaler at Regjeringen tar med akvakultur som et tema når de skal utforme forventninger til regional og kommunal planlegging.
10.22	Pilotplaner for bærekraftig akvakultur i utvalgte områder	Utvalget foreslår at det på departementsnivå tas initiativ for å opprette pilotprosjekter for regional/interregional planlegging i utvalgte kystområder.
10.23	Utarbeiding av veileder for planlegging av akvakultur	Manglende plankompetanse er en begrensende faktor for planlegging. Utvalget foreslår derfor at det utarbeides en veileder i planlegging av akvakultur.
10.24	Evaluering av eiendomsskatteordningen etter at produksjonsområder er etablert	Utvalget anbefaler at det etter noen år foretas en evaluering av om kommunenes adgang til å kreve eiendomsskatt i sjø for flytende oppdrettsanlegg, har hatt den ønskede effekt. Evalueringen bør skje etter at produksjonsområdene og utsettssonene er etablert.
10.25	Forskningsbehov	Utvalget peker på flere områder der det er behov for økt forskningsinnsats. Måltrett forskning for å etablere indikatorer for rømt laks er et av områdene. I tillegg nevnes forskning av virkningene av akvakultur på ville fiskebestander, økologiske effekter av lakseoppdrett "før-og-etter-studie", etablering av overvåkningssystemer i henhold til vannforskriften og havbruksteknologi.

HELHETLIG DRØFTING

Utvalget har lagt fram en grundig rapport. Del 1 og del 2 gir samlet et godt bilde av næringas utvikling, dagens status og hvilke utfordringer som må løses for å nå målsettinga om ei bærekraftig havbruksnæring.

Av de 25 tiltakene som er foreslått, har utvalget selv pekt på hvilke som kan bli mer omstridt enn andre:

Tiltaksforslag 10.4

- Inndeling av kysten i adskilte produksjonsområder for å redusere smittespredning. Den enkelte tillatelse knyttes til et produksjonsområde.
- Inndeling av produksjonsområdene i utsettssoner med samtidig brakklegging av alle anlegg i en periode på minimum en måned før utsett.

Tiltaksforslag 10.12 og 10.13

- Etablering av en indikator for tap i produksjonen og en tilhørende handlingsregel for justering av maksimalt tillatt biomasse (MTB) i det enkelt produksjonsområdet. Tilsvarende indikatorer og handlingsregler for lus og rømming utredes.
- Adgang til permanent flytting av tillatelser fra produksjonsområder med høye tap i produksjonen til områder som har lave tap og en tilfredsstillende miljøstatus med tanke på lakselus og rømt fisk.

Tiltaksforslag 10.15

- Ingen tildeling av nye tillatelser eller økning av MTB for laksefisk før et nytt system med produksjonsområder og utsettssoner er etablert.

Tiltaksforslag 10.16 og 10.17

- Friere adgang til å drive matfiskoppdrett på land og i lukkede anlegg i sjø.

Tiltaksforslag 10.20

- Anbefaling til næringen om en permanent organisering av fellestiltak i det enkelte produksjonsområdet.

Kommentarer til forslag 10.4:

Dagens lokalisering av akvakulturnæringa har ikke oppstått ut fra biologiske og økologiske hensyn, men ut fra det opprinnelig kravet om lokal tilhørighet. Helt fram til begynnelsen av 1990-årene måtte drifta foregå i den kommunen der anlegget opprinnelig var etablert. Det er myket noe opp i denne bestemmelsen etter hvert, men det er, i hovedsak, fremdeles de administrative grensene som avgjør hvor tillatelsene kan lokaliseres.

På bakgrunn av de erfaringer som er høstet etter 40 års drift og de utfordringer næringa nå står overfor, må det være en selvfølge at oppdrettsvirksomhet må foregå i de områder som er best egnet for slik virksomhet. Opprettelsen av produksjonsområder kombinert med bruk av indikatorer og handlingsregler fastsatt ut fra faglige vurderinger er i så måte et viktig skritt i riktig retning.

I Trøndelag er det allerede opprettet soner som kan være en forløper til de foreslåtte utsettssonene. I Nord-Møre og Sør-Trøndelag til og med Roan kommune, har næringa selv vedtatt en soneplan med ulike utsettsområder. For Osen kommune og hele Nord-Trøndelag er det fastsatt egen soneforskrift. I begge tilfeller er dette gjort som et tiltak for å minske faren for spredning av smittsomme sjukdommer og for å holde kontroll med lakselusa. Soneinndelinga er ikke ideell ut fra utvalgets forslag, men den viser at næringa allerede har

startet en prosess med sikte på tettere forpliktende samarbeid om utsett, brakklegging og andre samarbeidstiltak.

De administrative grensene er lite egnet til å fungere som ”branngater”, og det vil sannsynligvis bli opprettet flere områder som overskrider både kommunegrenser, fylkesgrenser og regionale grenser. Dette stiller store krav til partene som skal delta i prosessene, men det er svært viktig at både områder og soner blir opprettet ut fra et best mulig faglig synspunkt.

Kommentarer til 10.12 og 10.13

Forslagene om å innføre tap i produksjonen som bærekraftsindikator kombinert med adgang til miljøbettinget flytting, vil sannsynligvis føre til en viss flytting fra sør til nord. Utvalget har ikke foreslått spesifikke tall for hvor stor tapsprosenten bør være, men oversikt over tapstallene i tabell 2 gir en indikasjon på at Trøndelag og Nordland vil være områder der det kan tillates økt biomasse. Det er sannsynlig at det er de store selskapene som har tillatelser i flere regioner, som vil benytte seg av flytteadgangen. Dette vil bli en vinn-vinn-situasjon der det skapes rom for bedring for de gjenværende aktørene i områdene med høye tapstall samtidig som det oppnås en mer effektiv arealutnyttelse i områdene med ”ledig” kapasitet.

Kommentarer til 10.15

Utvalget foreslår en rekke tiltak som det vil ta tid å operasjonalisere og gjennomføre. En eventuell økning i form av nye tillatelser eller økt MTB bør derfor legges på is inntil det er tatt en beslutning om hvordan forslagene skal følges opp.

Kommentarer til 10.16 og 10.17

Det er så godt som umulig å få nye laksetillatelser, og det er liten interesse blant de etablerte selskapene til å flytte deler av produksjonen på land eller i lukkede anlegg i sjø. Det kan oppnås miljøgevinst ved lukkede eller landbaserte anlegg, men de forsøkene som hittil er utført, har ikke gitt lønnsomhet.

Det er viktig å legge til rette for økt innovasjon, nyskaping og utvikling av teknologi, og både forskningsmiljøene, leverandørindustrien og næringa i Trøndelag vil få nytte av at det åpnes for en lettere adgang til å etablere slike anlegg.

Kommentarer til 10.20

Utvalget anbefaler at aktørene som driver i et produksjonsområde samarbeider om å opprette permanente fellesløsninger for å ivareta de enkelte aktørers plikter på en effektiv måte. Opprettelse av produksjonsområder og utsettssoner vil medføre stort behov for utveksling av data mellom aktørene, og det vil bli behov for å koordinere operasjoner dersom det skulle oppstå en nødsituasjon, som f.eks rask utslakting ved sykdom og gjenfangst av rømt fisk. Ved å følge utvalgets anbefaling, kan næringa få mulighet til å vise at den tar samfunnsansvar.

Øvrige kommentarer

Utvalget har, foruten utfordringene knyttet til lakselus, rømming og tap, påpekt de utfordringer næringa står overfor når det gjelder behovet for tilrettelegging gjennom kommunale planprosesser. I de siste årene er det flere kommuner som ikke ønsker å avsette areal til akvakulturvirksomhet, og det skjer stadig oftere at kommunene går i mot sine egne vedtatte arealplaner når det søkes om etablering av akvakulturanlegg. De positive ringvirkningene av oppdrett er skjevt fordelt, og mange små kommuner ser ikke lenger verdien eller behovet for å legge til rette for akvakulturvirksomhet. Det er forståelig at kommunene ikke ønsker å bruke ressurser på å avsette areal uten å få noe igjen verken i form av arbeidsplasser eller inntekter. Kommunene har nå fått adgang til å innføre eiendomsskatt

fra akvakulturanlegg, men dette utgjør et relativt beskjedent beløp. I de fleste andre land betales det en form for leie eller avgift knyttet til bruken av sjøareal. Innføring av en arealavgift kan være et viktig bidrag for å øke kommunenes interesse for akvakulturvirksomhet.

Tilgang til egnede oppdrettslokaliteter er en forutsetning for ei bærekraftig havbruksnæring. Arbeidet med å opprette utsettssoner vil kunne bli krevende og dette kan ikke gjennomføres uten medvirkning fra kommunene/planmyndighetene. I Sør-Trøndelag har de 11 kystkommunene blitt enige om et planprogram for utarbeidelse av en interkommunal kystsoneplan, der tilrettelegging for videre utvikling av akvakulturnæringa står sentralt. De erfaringene som fylkeskommunen, gjennom Kysten er Klar, sektormyndighetene og enkeltkommunene får gjennom denne planprosessen, kan bli nyttig å ta med videre dersom det skal fastsettes utsettssoner. Det bør foreslås at dette kan bli et pilotprosjekt, jfr. tiltaksforslag 10.22.

FYLKESRÅDMANNENS KONKLUSJON

Akvakulturnæringa er en svært viktig næring i Trøndelag. Gjennom flere år har næringa i samspill med forvaltninga vist at Trøndelag har en ledende posisjon i norsk havbruksnæring. Gjennom tiltak som strømmodellering, interkommunal kystsoneplanlegging og sonearbeid har aktørene i regionen vist de møter bærekraftutfordringene på en aktiv måte.

Sør-Trøndelag har mye tilgjengelig sjøareal som kan utnyttes til produksjon av sjømat, men det er et ufravikelig krav at produksjonen må være bærekraftig, og at den i tillegg må foregå i sameksistens med andre som benytter sjøen til ulike aktiviteter.

I rapporten "Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen – areal til begjær", legges det fram forslag til en ny overordnet arealstruktur som kan bidra til at akvakulturnæringa utnytter areal på en bærekraftig og effektiv måte, med minst mulig miljøpåvirkninger og smitterisiko. Etter fylkesrådmannens vurdering svarer den framlagte rapporten til forventningene i mandatet.

Fylkesrådmannen slutter seg til grunntankene i utvalgets innstilling.

Ut i fra de foreslåtte tiltakene, er det lagt opp til flere omfattende prosesser både på nasjonalt og regionalt nivå. Fylkesrådmannen vil vise til det pågående prosjektet om utarbeidelse av en interkommunal kystsoneplan, og Sør-Trøndelag fylkeskommune stiller seg til rådighet dersom det er interesse for å benytte denne prosessen som en pilotplan, jfr. tiltaksforslag 10.22.